

2) використання технічних засобів навчання (комп'ютерних та мультимедійних, мережі Internet) для самовдосконалення, контролю знань, зберігання й використання навчальних матеріалів (планів занять, граматичних довідників, словників різних типів тощо).

Сучасна комунікативна методика пропонує широке впровадження в навчальний процес активних нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу. У практиці виявили досить високу ефективність такі форми роботи, як індивідуальна, парна, групова і робота в команді. До найбільш відомих форм парної та групової роботи можна віднести: внутрішні (зовнішні) кола (inside/outside circles); мозковий штурм (brain storm); читання зигзагом (jigsaw reading); обмін думками (think-pair-share); парні інтерв'ю (pair-interviews) тощо [5].

Слід зазначити, що всі вищезгадані форми інтерактивного навчання ефективні в тому випадку, якщо поставлена проблема попередньо обговорювалась на заняттях і студенти мають певний досвід.

Висновки. Сучасний світ потребує висококваліфікованих фахівців із знанням іноземної мови, професіоналів, зданих абсорбувати все нове та прогресивне, готових до участі в міжнародному співробітництві. Сьогодні в Україні поступово відбувається реформування навчального процесу згідно із загальноєвропейськими вимогами щодо якості освіти. Ефективність навчання іноземних мов у вищій школі залежатиме від здатності викладачів скористатися позитивним досвідом вітчизняних та іноземних учених щодо гуманістичного підходу в навчанні. Застосування на практиці інноваційних методологічних підходів надає можливість викладачам іноземної мови впроваджувати та вдосконалювати нові методи роботи, підвищувати ефективність навчального процесу й рівень знань студентів.

Література

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К. : Академ-видав, 2004. – 352 с.
2. Крючков Г. Болонський процес як гармонізація Європейської системи вищої освіти / Г. Крючков // Іноземні мови в навчальних закладах : наук.-метод. журнал. – 2004. – № 1. – С. 4–8.
3. Організація навчально-виховного процесу. З досвіду роботи вищих навчальних закладів / ред. Н.М. Салмай, Н.В. Цибенко. – 2007. – Вип. 10. – С. 80–95.
4. Педагогические технологии / [под ред. В.С. Кукушкина]. – М. : Март, 2004. – 336 с.
5. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2002. – 135 с.
6. Фомина Т.Н. Инновационные технологии преподавания иностранных языков в неязыковом ВУЗе / Т.Н. Фомина, Т.Г. Зеленова // Ярославский педагогический вестник. – 2003. – № 1 (34). – С. 36–42.

ЧЕРЧАТА Л.М.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

На сучасному етапі розвитку освіти спостерігається тенденція до якісної зміни способів передачі та засвоєння знань, зміни їх змісту [7, с. 141–143]. Не так давно освічена людина могла почуватися досить комфортно як у професійному, так і в побутовому середовищі, отримавши якусь суму вузькопрофесійних і “класичних” знань, які визначали її кругозір. Наразі ж ми свідомі того, що такі звичні

для нас речі втрачають свою актуальність, поступаючись зовсім іншій швидкоплинній реальності, в якій основною чеснотою освіченої людини є не набір знань, а вміння орієнтуватися у шаленому потоці різноманітної інформації й самостійно визначати, яка саме інформація є найкориснішою для її успішного життя в той чи інший момент. Тобто проблема не в тому, щоб мати такий набір знань, а в тому, що за невизначено-мінливих умов знання і вміння втрачають свою корисність упродовж більш короткого проміжку часу, ніж той, що потрібний для їх підтвердження дипломом.

Тому основне завдання вишівської освіти, модернізація якої тісно пов'язана з процесами, що відбуваються на європейських теренах, полягає у формуванні особистості, здатної жити і працювати в умовах інформаційного суспільства, спроможної шляхом докорінних змін створювати його науково-технічну, економічну та інтелектуальну основу.

Інформатизація, яка продовжує активно входити не тільки в наукову та виробничу діяльність, а й у повсякденне життя кожної особистості, давно перетворилася на один із домінуючих факторів суспільного розвитку [5]. Інакше кажучи, складність існування будь-якого виду людської діяльності без застосування комп'ютерної техніки та новітніх досягнень електроніки стала очевидною реальією сучасності. Умови інформаційного суспільства вимагають від фахівців будь-якого профілю вміння повноцінно використовувати нові інформаційні технології (НІТ), глобальні комп'ютерні мережі й комп'ютерні телекомунікації у професійній діяльності. ІТ перетворилися на невід'ємну частину життя людини й активно включилися у навчальний процес [6, с. 20].

Упродовж кількох десятків років учені ведуть розвідки в галузі використання засобів нових інформаційних технологій у навчально-виховному процесі (В. Беспалько, В. Биков, Р. Гуревич, Т. Ільїна, М. Кадемія, Ю. Машбиць, Є. Полат та ін.), формування основ інформаційної культури (М. Жалдак, В. Монахов), реалізації дидактичних функцій комп'ютера (А. Єршов, І. Роберт та ін.).

Сучасна освіта орієнтована не на заучування студентами "мертвих" знань, а на творче пізнання ними світу, оволодіння певним набором ключових компетенцій, які уможливають оптимальне включення останніх у динаміку соціокультурного розвитку. Значна частина часу з освоєння навчального матеріалу відводиться на самостійну, позааудиторну роботу студентів, яка може бути набагато ефективнішою за умови використання НІТ. Різні аспекти, які торкаються вивчення особливостей організації самостійної роботи студентів (СРС) у виші, неодноразово ставали об'єктом наукових досліджень учених і сьогодні не менш широко обговорюються на сторінках як вітчизняної, так і зарубіжної педагогічної, навчально-методичної літератури, у ході науково-практичних конференцій, на Інтернет-форумах (А. Алексюк, А. Аюрзайн, В. Буряк, М. Гарунов, С. Гончаренко, М. Єрасов, Б. Єсіпов, І. Зимня, І. Ільясов, В. Козаков, І. Лернер, В. Ляудіс, Р. Нізамов, Н. Ничкало, П. Підкасистий, М. Солдатенко, А. Усова, А. Цюприк, М. Ярмаченко, В. Ягупов та інші). Більше того, з переходом у навчання до норм Болонської системи освіти, питання організації СРС та використання НІТ вирізняються як визначальні серед її провідних положень. Тому актуальність означених вище проблем видається самоочевидною і незаперечною, а нагальність і значущість пошуку шляхів ефективної організації СРС в умовах застосування НІТ у царині навчання

гуманітарних дисциплін, рівно як і інших галузей, потребує детального вивчення й успішного їх розв'язання.

Принагідно зауважимо, що особливо широкі можливості НІТ пропонують саме для вивчення предметів гуманітарного циклу: від використання навчальних програм, електронних словників, довідників, систем машинного перекладу до електронної пошти та інформаційних і навчальних засобів мережі Інтернет [1, с. 25–37]. Зауважимо, що помітне місце серед використовуваних студентами гуманітарних факультетів у СР інформаційних технологій посідають Інтернет-технології.

Мета статті – розкрити особливості використання Інтернет-ресурсів у ході СР студентів-гуманітаріїв на прикладі студентів історичних факультетів.

Інтернет сьогодні є тим інформаційним середовищем, яке щодня відвідують мільйони користувачів, маючи за мету не тільки отримати важливу для них інформацію, а й реалізувати природне бажання поділитися власними думками або інформацією з іншими [2, с. 42].

Брак літератури в бібліотеках, книжкових магазинах та розпорошеність інформації по різних друкованих джерелах, що ускладнює доступ до неї, раніше вважали серйозною перепорою для студентів у ході освітнього процесу. Подолати означені незручності покликаний Інтернет. Студент отримує унікальну можливість для самоосвіти, оскільки освітні Інтернет-ресурси активізують пізнавальну діяльність, формують інформаційну культуру, навички дослідницької та аналітичної діяльності, а надто вміння самостійно приймати рішення.

Серед основних недоліків роботи з Інтернет-ресурсами називають недостовірність певної інформації, що почасти залежить від власника ресурсу (державна або комерційна організація, приватна особа). Проте означений недолік так само можна віднести й до будь-яких інших джерел інформації. До того ж його наявність активізує СРС, яка полягає в аналізі й переосмисленні отриманого матеріалу для з'ясування рівня його достовірності.

Студенти використовують її в СР для більш глибокого вивчення програм з певних дисциплін; написання рефератів, тез, статей, кваліфікаційних робіт. На думку багатьох дослідників, НІТ в освіті є не тільки засобами навчання, а і якісно новими технологіями професійної підготовки майбутніх конкурентоспроможних фахівців. Це пояснюється здатністю останніх розширити творчий потенціал студентів, підвищити продуктивність у всіх її проявах і разом із цим вийти за межі традиційної моделі вивчення навчальної дисципліни. Студенти набувають вміння самостійно навчатися, використовуючи електронні навчально-методичні матеріали, освітні бази даних, комп'ютерні навчальні програми, системи тестування тощо [4, с. 13–14].

Серед найчастіше використовуваних у СРС Інтернет-ресурсів можна виокремити електронні бібліотеки, освітні портали, тематичні сайти, бібліографічні бази даних, сайти періодичних видань. Студенти повинні вміти не лише шукати інформацію в мережі, а й аналізувати її, виявляти її внутрішню несуперечливість. Проте в роботі з Інтернет-контентом останні демонструють недостатнє володіння методами оцінювання достовірності інформації за різними ознаками. Сам зовнішній вигляд сайта, характер подання інформації, організація останньої уможливають приблизну оцінку її якості, можливість диференціації справді важливих повідомлень і просто інформаційного “лушпиння”. Іншою проблемою для студентів є відбір необхідної інформації в Мережі. Досить часто доводиться стикатися просто з

бездумним її скачуванням без спроби аналізу та опрацювання або ж з поданням великої кількості матеріалів, які не завжди є зрозумілими і доречними.

Окрім того, слід вказати на невміння грамотно формулювати критерії пошуку, що зазвичай призводить до значних часових витрат, перегляду великої кількості масивів інформації, яка є тільки формально дотичною до проблеми запиту й фактично не потрібною, а тому знижує ефективність роботи студентів.

Інформацію, розміщену в Мережі й використовувану студентами-гуманітаріями у ході СР, умовно можна класифікувати таким чином:

- довідкова (електронні бібліотеки, словники, довідники й енциклопедії);
- наукова (тексти книг, матеріали газет і журналів, збірники наукових праць, монографії);
- навчальна (методичні розробки, реферати тощо).

Спробуємо виокремити особливості використання Інтернет-ресурсів у ході СР студентів-гуманітаріїв на прикладі студентів історичних факультетів. Логічним, на нашу думку, видається розпочати з електронних бібліотек, які надають безкоштовний доступ до електронних каталогів і матеріалів, а іноді пропонують рідкісні книги й документи, наявність яких в електронному варіанті значно допомагає студентам у підготовці до семінарських занять, при написанні рефератів або наукових статей. Певна річ, електронну версію можна зберегти на комп'ютері і скористатися нею в разі потреби в будь-який зручний час. Прикладом таких бібліотек можуть бути Українська історична бібліотека (<http://ukrhistory.narod.ru>), Наукова бібліотека НАУКМА (<http://www.library.ukma.kiev.ua>), Наукова бібліотека Запорізького національного університету (<http://www.library.znu.edu.ua>), Донецька обласна універсальна наукова бібліотека імені Н.К. Крупської (<http://www.library.donetsk.ua>) та інші, в яких можна знайти велику кількість текстів історичних джерел і книг як з історії України, так і зарубіжних країн.

Значний інтерес для студентів становлять Інтернет-ресурси, які містять курси лекцій із цього предмета. Наприклад, цифровий репозиторій Харківської національної академії міського господарства України (<http://eprints.ksame.kharkov.ua/7255>) пропонує тексти лекцій з історії України. Курс лекцій Т.М. Грановського з історії пізнього середньовіччя (<http://historic.ru/books/.../index.shtml>), колекції повних текстів лекцій В.О. Ключевського, С.М. Соловйова та інших видатних учених представлені на сайті Олега Ланцова (<http://www.lants.tellur.ru/history/klassics.htm>). До того ж, крім текстів лекцій, тут можна знайти багато історичних джерел, навчальну літературу та посилання на інші корисні ресурси.

Незамінними в самотійній роботі для студента-історика можуть стати сучасні портальні системи (Історичний портал (<http://litopys.org.ua>); Портал: Історія – Вікіпедія ([http://uk.wikipedia.org/.../Портал: Історія](http://uk.wikipedia.org/.../Портал:Історія)); Український історичний портал (<http://www.history.com.ua/>); Історичний портал (<http://www.history.perm.ru>)), які поєднують у собі все необхідне. Такі портальні системи, як правило, присвячені не тільки історії, а й іншим наукам – археології, етнографії, політології, релігієзнавству, праву тощо. Вони зазвичай мають кілька розділів: новини, статті, форуми, опитування. Користуючись такими порталами, студент може знайти не тільки текстовий матеріал, а й мультимедійні файли з історії (комп'ютерні презентації, аудіо-, відео- і фотоматеріали, карти), які роблять процес вивчення більш цікавим. Файловий архів містить електронну бібліотеку. До того ж Інтернет дає можливість

користувачеві висловити свою думку. Відтак, беручи участь в опитуваннях, які проводяться на порталі, скачуючи файли, читаючи новини і статті, студент може залишити свій коментар у будь-якому розділі, а система рейтингу уможливить оцінювання новин, файлів і посилань. Проблеми, які викликають найбільший інтерес, можна обговорювати на історичному форумі. Тематичний каталог посилань містить список цікавих і корисних Інтернет-ресурсів.

Окремо слід сказати про такі сайти історичної спрямованості, як “Всесвітня історія” (<http://www.world-history.ru>) і “Всесвітня історія в персоналіях” (<http://www.rulers.narod.ru>). Не менш популярними серед користувачів є сайти періодичних видань. Використання зазначених і подібних їм Інтернет-ресурсів дають змогу студенту самостійно працювати з інформацією та розширюють їх можливості під час вивчення, в даному випадку – історії.

Важко уявити роботу в мережі Інтернет без використання пошукових систем, які значно полегшують роботу студента і допомагають зорієнтуватися у величезному масиві інформації, знайти саме те, що потрібно. Наразі найбільш визнані пошукові системи: Yandex (<http://www.yandex.ru>), Апорт (<http://www.aport.ru>), Google (<http://www.google.ru>), Rambler (<http://www.rambler.ru>) та інші [3, с. 146–156].

Отже, до класифікації ресурсів Інтернету можна підходити по-різному. Для студента-історика найбільш адекватною класифікацією за видами інформаційних ресурсів залежно від форми їх подачі є така:

1. Сервісна інформація (довідкові системи; вказівники; відповіді на запитання, які ставлять найчастіше; інформація про організації і окремих осіб, різні проекти, гранти, фонди тощо).
2. Бібліографічна інформація (каталоги бібліотек, тематичні підбірки інформації).
3. Списки розсилки.
4. Система телеконференцій.
5. Електронні тексти (документи, статті, книги, журнали) і бази даних.
6. Образи, звукові файли, відео [4, с. 17].

Вважаємо за доцільне зазначити, що з метою ознайомлення вчителів з можливостями використання телекомунікаційних технологій та мережних інформаційних ресурсів у професійній діяльності в практику окремих країн увійшли підготовка й видання спеціальних каталогів освітніх ресурсів мережі Інтернет. Окремий розділ цих каталогів містить посилання на ресурси мережі Інтернет, які уможливають підвищення ефективності й наочності навчання різних дисциплін (зокрема історії). Таким чином, пропоновані видання, електронні версії яких доступні в Інтернеті за адресою <http://katalog.iot.ru>, можуть також бути корисними студентам під час проходження педагогічної практики [8, с. 53–56].

Відомо, що метою виконання самостійних завдань з гуманітарних дисциплін в умовах використання НІТ є навчити студентів свідомо самостійно працювати спочатку з навчальним матеріалом, а потім з науковою інформацією, формувати в них здатність до саморозвитку, творчого використання набутих знань, способів адаптації до професійної діяльності в сучасному світі, закласти основи самоорганізації.

Висновки. Належним чином організована СР в умовах використання НІТ забезпечує засвоєння теоретичного матеріалу з виучуваної дисципліни (окремі теми або окремі питання тем, окремі положення тощо), закріплення знань теоретичного мате-

ріалу на практиці з використанням необхідного інструментарію (використання програм-тренажерів для формування певних умінь і навичок, виконання тестів для самоконтролю, написання контрольних робіт тощо), використання набутих знань і практичних навичок для аналізу ситуації та прийняття правильного рішення (підготовка до групової дискусії, виконання проектного завдання тощо), використання набутих знань і вмінь для формування власної позиції, теорії, моделі (виконання науково-дослідницької роботи, написання наукової статті, кваліфікаційної роботи тощо).

Література

1. Асоянц П.Г. Основи методики створення і застосування комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов / П.Г. Асоянц, Г.С. Чекаль, П.І. Сердюков та ін. – К. : КДППМ, 1993. – 106 с.
2. Гуревич Р.С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної освіти / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія. – К. : Освіта України, 2006. – 390 с.
3. Энциклопедия студента / сост. И.Н. Кузнецов. – Мн. : Книжный Дом, 2004. – 576 с.
4. Каменская Н.Е. Самостоятельная работа студентов при изучении курса отечественной истории : учебно-метод. пособ. / Н.Е. Каменская ; [под ред. О.В. Кузьминой]. – СПб : СПбГУИТМО, 2009. – 52 с.
5. Методология организации профессиональной подготовки специалиста на основе межкультурной коммуникации / О.А. Артемьева, М.Н. Манеева, Р.П. Мильруд. – Тамбов : Изд-во ТГТУ, 2005. – 160 с.
6. Морев И.А. Образовательные информационные технологии. Обучение : учеб. пособ. / И.А. Морев. – Владивосток : Изд-во Дальневосточного университета, 2004. – Ч. 1. – 162 с.
7. Новиков А.М. Методология учебной деятельности / А.М. Новиков – М. : Эгвес, 2005. – 176 с.
8. Образовательные ресурсы сети Интернет. Для основного общего и среднего (полного) общего образования. Каталог / [сост. М.Б. Булакина, В.Н. Васильев, Е.Г. Гридина и др. ; гл. ред. А.Н. Тихонов]. – М., 2008. – Вып. 5. – 79 с.

ЧЕТАЄВА Л.П.

ШЛЯХИ Й МЕТОДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Одним із завдань вищої освіти в Україні є формування освіченої особистості, забезпечення пріоритетності розвитку людини, гуманізму й демократизації. Згідно із Законом України “Про освіту”, Національною доктриною розвитку освіти України у ХХІ столітті, ми маємо здійснити перехід від традиційного інформаційно-пояснювального навчання, зорієнтованого на передачу готових знань, до особистісного розвивального, спрямованого не тільки на засвоєння знань, а й способи навчальної діяльності, розвиток творчої особистості.

Заняття з інформатики в початковій та середній ланках школи досить часто мають безсистемний характер. Про це свідчить велика кількість публікацій конспектів уроків у педагогічній пресі. Програми таких занять, як правило, укладають учителі інформатики, які не мають відповідного досвіду роботи з учнями молодшого й середнього шкільного віку; не знають особливостей їх сприйняття та мислення, не знають методики навчання дитячого віку. Значні доробки стосовно розгляду методики навчання інформатики належать Н.В. Морзе, М.П. Лапчику, І.Г. Семаніку, Е.К. Хеннеру, Т.Ю. Шеїну та ін. Але здебільшого вчителям нада-